

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

VOORWOORD

Wie de prachtige autobiografische roman van Amos Oz leest, *Een verhaal van liefde en duisternis*, wordt deelgenoot van zijn worsteling na de zelfmoord van zijn moeder. Oz beschrijft hoe hij als kind van twaalf reageerde. Met boosheid, 'omdat ze weggegaan was zonder afscheid te nemen, zonder omhelzing, zonder een verklarend woord'. Hij uit zijn verontwaardiging: 'In al mijn kinderjaren kreeg ik meteen op mijn kop en werd ik gestraft als ik maar een paar uur verdwenen was: we hadden een vaste regel, wie weggaat laat altijd weten waar hij heen gaat en voor hoe lang en wanneer hij terugkomt. Of laat op zijn minst een briefje achter op de vaste plaats, onder de vaas. Ieder van ons. Zomaar vertrekken, zo ruw, midden in een zin? (...) Ik haatte haar'. En over de ontwikkeling die daarop volgt, zegt hij: 'Zodra ik ophield mijn moeder te haten, begon ik mezelf te verachten. (...) Alle moeders hielden van hun kinderen: zo waren de wetten van de natuur. (...) Het feit dat alleen van mij niet gehouden kon worden, dat mijn moeder bij me weggelopen was, dat bewees alleen maar dat er in mij niets was om van te houden'. En pas later begon hij 'langzaam maar zeker ook aan haar te denken' en probeerde hij te begrijpen wat haar tot haar beslissing had geleid.

Hoe alle gradaties van koestering en verlating die we als ouders aan onze kinderen meegeven hun leven tot op hoge leeftijd bepalen, en wat dat ook dan nog betekent voor de relatie die ze met hun partner aangaan, komt aan bod in het inspirerende openingsartikel van *Màrika Engel*. Zij beschrijft welke opgaven ouders in de derde en vierde levensfase dienen te vervullen: omgaan met verlies en vertrouwen houden in verbinding. Helder schetst zij hoe de hechtingsstijlen die mensen eerder in hun leven hebben ontwikkeld van invloed zijn op hoe zij emotioneel reageren en omgaan met problemen in de relatie met hun partner. Aan de hand van twee casussen illustreert zij hoe je als therapeut cliënten op een invoelende en inzichtgevende manier in dit proces kan ondersteunen.

Ook aandacht voor onderzoek in dit nummer. *Els Heene*, *Diane Suykens*, *Ann Buysse* en *Patsy Malfait* richten het vergrootglas op diverse aspecten van sociale steun en communicatie die kenmerkend zijn voor gezinnen met een psychotisch gezinslid. De auteurs pleiten ervoor aandacht te hebben voor het verlies aan mogelijkheden en toekomstperspectief dat patiënten en hun ouders ieder op eigen wijze ervaren, en om als hulpverleners erkenning daaraan te geven en sociale steun voor het hele gezin te bevorderen.

In de rubriek *Onderzoek signaleerd* een verfrissend verslag van *Jean-Pierre van de Ven* over wat schrijven over de relatie met je part-

ner teweeg kan brengen, dit naar aanleiding van onderzoek van Slatcher en Pennebaker.

Else-Marie van den Eerenbeemt en *Nelly Bakhuizen* verzorgden een in memoriam naar aanleiding van het overlijden van Ivan Boszormenyi-Nagy, met voelbaar respect voor het gedachtegoed dat hij ons nalaat.

Lucia van der Sluijs doet verslag van een workshop met Scott Miller met als thema *Wat werkt in therapie?* Hierin aandacht voor de meest bepalende factor voor de werkzaamheid van therapie: de relatie tussen therapeut en cliënt. Handzame vragenlijstjes houden de therapeut scherp door daarmee te checken of de cliënt tevreden is over de samenwerking en daar baat bij heeft. Zelf doe ik verslag van een studiedag van de Sectie Partnerrelatietherapie van de NVRG over *Gehechtheidspatronen en partnerrelaties; wat kunnen we ermee in therapie?*

Vier boekbesprekingen ditmaal. Hoe therapeuten aansluiting kunnen houden bij de wat 'zwaardere' protestants-christelijke cliënten die vragen en dilemma's ervaren op seksueel gebied komt naar voren in *Samen genieten: gids voor groei in je seksuele relatie* onder redactie van P. Wagenaar. *Alfons Vansteenwegen* beveelt dit boek aan als bibliotherapie voor de betreffende doelgroep. *Sam van Tienhoven* bespreekt twee boeken over autisme. Het eerste bevat onder meer een uitgebreid historisch-cultureel verslag over het ontstaan van autisme als diagnostische categorie. Niet 'genezing' zou het behandeldoel moeten zijn, maar het bieden van ondersteuning om iemands unieke mogelijkheden en onmogelijkheden een plaats te geven. Het tweede boek, een zelfhulpboek van Delfos en Gottmer, wordt aan een kritische beschouwing onderworpen. *Lucia van der Sluijs* is goed te spreken over *Parallelprocessen in organisaties* van Ton Haans. Een aanrader voor wie deze processen beter wil leren herkennen en bewerken. *Joke Chrispijn* werd door *Waar woorden tekortschieten: praktijk en therapie van beeldende systeemtherapie* van Wim Klijn en Suus Scheller-Dijkers geïnspireerd om zelf de schaar ter hand te nemen en plaatjes te gaan knippen voor de volgende therapiesessie.

Wij hopen dat u na het lezen van dit nummer met een even groot enthousiasme weer uitkijkt naar – het vervolg van – uw werkweek.

Hanneke Lafeber